

Макета келтског града на планини Јухор

ПУСТАХИЈЕ СА ПЛАНИНЕ

На Великом Ветрену, највишем врху планине Јухор, откривена је најбогатија остава келтских предмета и остаци можда највећег утврђења које је овај народ икад подигао на тлу Европе

Само је питање часа када ће стручњаци Археолошког института у Београду и званично објавити вест о великом открићу на планини Јухор, у Поморављу. Остава од преко четири стотине металних предмета из првог века пре наше ере и остаци великог келтског утврђења пронађени су на највишем врху ове планине званом велики ветрен.

До открића је дошло сасвим случајно. У сумрак једног новембарског дана 1997. године ловац из подјухорског села ушао је у траг лисцу који је ископао јазбину испод стабла дивље јабуке, на самом врху планине. Заједно са лисцем ловац је из јазбине извукао и уломак керамичке посуде и однео га свом комшији, љубитељу старина. Распитавши се за тачно место проналаска, овај истраживач аматер се вратио до јазбине и пронашао на стотине различитих предмета. Били су пажљиво сложени, највероватније у дрвеном сандуку димензија 160 x 120 цм. који је давно иструлио.

Келтска бронзана дугмад са трокраким украсима

Четрнаест гвоздених коњских жвала, исто толико копља и три ножа било је положено на дно. Преко њих стављене су три келтске огрлице (торквеси), пар мамуза, две копче, велики штит, преко десет бронзаних дугмади са трокраким украсима, више од десет бронзаних и гвоздених појасних копчи, разводници за ремење такође са трокраким украсом, десетак малих бронзаних дугмади и на десетине других предмета: алки, окова, спојница, клинова... Већина примерака из ове оставе је у врло добром стању, као да нису били употребљавани.

Келтски котао

На основу садржаја и структуре налаза археолози су закључили да су предмети били намењени наоружавању и опремању четрнаесточлане коњичке јединице Скордиска. Занимљиво је да људи овог краја познају од давнина и препричавају легенду о четрнаест пуштахија који на својим коњима јуре са планине у подјухорска села и отимају управо стасале девојке, а не говоре као људи већ гракћу као гавранови.

Скордисци су потомци Келта који су се након пораза код Делфа 279. године пре наше ере населили у српском подунављу и Поморављу. Ова остава предмета, једна од највећих келтских остава икада пронађених, похрањена је у земљу највероватније 84. године пре наше ере, за време римске офанзиве под вођством Корнелија Сципиона Азијагена о чему сведоче историјски извори.

Келтски сребрни прстен

У Поморављу до сада нису забележени остаци насеља на највишим планинским врховима. Утврђење на Великом Ветрену налази се у средишту великоморавске котлине. Са њега се види сваки део регије, а преко благих коса планине Јухор могуће је стићи у сваку тачку котлине за најкраће време. Вероватно је представљало важну одступницу на моравском путу за нападе Скордиска на римску провинцију Македонију и, свакако, моћан штит у случају римских освајања.

У сваком случају, проналажење бројних и изванредно очуваних предмета омогућило је да се открије једно од највећих келтских утврђења у Европи, што ће без сумње привући и велику пажњу страних стручњака. Први пут се дошло до уверљивих података о броју војника и наоружању једне јединице изразито ратнички настројених Скордиска, а прибављени су и докази да је ово племе насељавало горњи део басена Велике Мораве – не само Подунавље како се до сада сматрало.

Келтски ратник

Како сазнајемо од Милорада Стојића, стручњака Археолошког института у Београду, о овом великом открићу снимљен је документарни филм у продукцији Научно-образовног програма Телевизије Београд под називом „Мамузе келтског ратника”. Када се сви налази обраде и заштите биће представљени и на изложби у Народном музеју.

Светлана Штрбац